ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)

z 15. apríla 2008 *

Vo veci T-348/04,

Société internationale de diffusion et d'édition SA (SIDE), so sídlom vo Vitry-sur--Seine (Francúzsko), v zastúpení: N. Coutrelis a V. Giacobbo, advokáti,

žalobkyňa,

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: J.-P. Keppenne, splnomocnený zástupca,

žalovanej,

* Jazyk konania: francúzština.

ktorú v konaní podporuje:

Francúzska republika, v zastúpení: pôvodne G. de Bergues a S. Ramet, neskôr G. de Bergues a A.-L. Vendrolini, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastník konania,

ktorej predmetom je návrh na zrušenie článku 1 poslednej vety rozhodnutia Komisie 2005/262/ES z 20. apríla 2004 o pomoci poskytnutej Francúzskom v prospech Družstva pre vývoz francúzskej knihy (CELF) (Ú. v. EÚ L 85, 2005, s. 27),

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV (tretia komora),

v zložení: predseda M. Jaeger, sudcovia V. Tiili a T. Tchipev,

tajomník: J. Palacio González, hlavný referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. mája 2007,

vyhlásil tento

Rozsudok

Skutkové okolnosti

1 Žalobkyňa, Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE), je komisionárom usadeným vo Francúzsku, ktorého obchodná činnosť spočíva najmä vo vývoze kníh vo francúzskom jazyku do iných členských štátov Európskej únie a do tretích krajín.

2 Komisionári patria medzi hospodárske subjekty pôsobiace pri uvádzaní kníh na trh. Zameriavajú sa na maloobchodníkov a združenia, nie na konečného užívateľa. Umožňujú splnenie objednávok, ktorých spracovanie by bolo príliš nákladné pre vydavateľov alebo ich distribútorov. Komisionár zhromažďuje jednotlivo menšie objednávky prichádzajúce od rôznych klientov a obracia sa na vydavateľa alebo distribútora, ktorý tak musí dodávať len v jednom mieste dodania. Takisto zhromažďuje objednávky od svojich klientov — kníhkupectiev alebo inštitúcií —, ktoré sa týkajú diel rôznych vydavateľov, čím umožňuje svojim klientom vyhnúť sa zasielaniu viacnásobných objednávok viacerým hospodárskym subjektom.

3 Spoločnosť Coopérative d'exportation du livre français (Družstvo pre vývoz francúzskej knihy), konajúca pod obchodným menom „Centre d'exportation du livre français"

(CELF), je družstevnou akciovou spoločnosťou takisto vykonávajúcou činnosť komisionára. Predmetom činnosti CELF-u je podľa poslednej verzie jeho stanov „priamo spracúvať objednávky kníh, brožúr a ostatných komunikačných podkladov do zahraničia, ako aj do francúzskych zámorských území a departementov a všeobecnejšie vykonávať všetky operácie smerujúce predovšetkým k rozvíjaniu podpory francúzskej kultúry vo svete prostredníctvom vyššie uvedených podkladov“.

4 Členovia CELF-u sú väčšinou vydavatelia usadení vo Francúzsku. Na činnostiach CELF-u sa však môže zúčastniť každý hospodársky subjekt činný v odvetví vydávania alebo šírenia kníh vo francúzskom jazyku bez ohľadu na miesto usadenia.

5 Obchodné činnosti CELF-u a žalobkyne smerujú predovšetkým do krajín a oblastí, ktoré nie sú frankofónne. Pre frankofónne oblasti, najmä pre Belgicko, Kanadu a Švajčiarsko, je uvádzanie kníh na trh zabezpečené distribučnými sieťami vydavateľov.

6 V roku 1979, keď CELF čelil finančným ťažkostiam, sa francúzske orgány rozhodli poskytnúť mu určité subvencie.

7 Cieľom daných subvencií bolo umožniť vývozným komisionárom vybaviť všetky objednávky kníhkupcov sídliacich v nefrankofónnych oblastiach, bez ohľadu na výšku, rentabilitu a miesto určenia, na účel podpory šírenia frankofónnej literatúry po celom svete.

8 Jediná subvencia, ktorá je predmetom prejednávanej veci (ďalej len „sporná pomoc“), bola poskytovaná každoročne od roku 1980, aj keď sa jej výška od tohto dátumu

menila. Sporná pomoc predstavovala balíček ročných subvencií, pričom každá z nich bola špeciálne určená na kompenzáciu každoročne zvyšovaných nákladov na spracovanie objednávok od kníhkupcov sídliacich v zahraničí a ktorých výška nepresahuje 500 francúzskych frankov (FRF) (76,22 eura), s výnimkou nákladov na dopravu (ďalej len „malé objednávky"), ktoré boli považované za objednávky pod prahom rentability.

9 Od roku 1981 bola štvrtina čiastky subvencie poskytnutej v predchádzajúcom roku vyplácaná na začiatku roka, zvyšok bol poskytovaný na jeseň, keď verejné orgány preskúmali plány činnosti CELF-u a ich zmeny zaznamenané počas prvej časti finančného roka. Do troch mesiacov po skončení finančného roka musela byť francúzskemu ministerstvu kultúry a frankofónnosti podaná správa detailne opisujúca spôsob použitia subvencie, spoločne so zoznamom dôkazov na jeho preukázanie.

10 Listom z 20. marca 1992 upozornila žalobkyňa Komisiu na určitú pomoc na podporu, dopravu a uvádzanie francúzskych kníh na trh, ktorú poskytli francúzske orgány CELF-u. Taktiež požiadala Komisiu o odpoveď, či táto pomoc bola predmetom oznámenia v súlade s ustanoveniami článku 93 ods. 3 Zmluvy o ES (teraz článok 88 ods. 3 ES).

11 Listom zo 7. augusta 1992 Komisia potvrdila žalobkyni existenciu určitej neoznámenej pomoci vrátane spornej pomoci v prospech CELF-u.

12 Listom z 18. mája 1993 prijala Komisia rozhodnutie o povolení tejto pomoci pod názvom „Pomoc exportérom francúzskych kníh" [*neoficiálny preklad*] [rozhodnutie NN 127/92 (Ú. v. ES C 174, s. 6)].

13 Rozsudkom z 18. septembra 1995, SIDE/Komisia (T-49/93, Zb. s. II-2501), Súd prvého stupňa zrušil uvedené rozhodnutie v rozsahu, v akom sa týkalo spornej pomoci. Súd prvého stupňa rozhodol, že Komisia nedodržala povinnosť začať kontradiktórne konanie podľa článku 93 ods. 2 Zmluvy o ES (teraz článok 88 ods. 2 ES).

14 Komisia sa 30. júla 1996 rozhodla začať konanie upravené v článku 93 ods. 2 Zmluvy o ES (teraz článok 88 ods. 2 ES).

15 Dňa 10. júna 1998 Komisia prijala nové rozhodnutie vyhlasujúce, že sporná pomoc je v súlade so spoločným trhom [rozhodnutie 1999/133/ES o štátnej pomoci v prospech CELF-u (Ú. v. ES L 44, 1999, s. 37)].

16 Žalobkyňa sa žalobou podanou do kancelárie Súdu prvého stupňa 29. septembra 1998 obrátila na Súd prvého stupňa s návrhom na zrušenie predmetného rozhodnutia.

17 Rozhodnutie 1999/133 bolo takisto predmetom žaloby o neplatnosť podanej Francúzskou republikou do kancelárie Súdu prvého stupňa 8. septembra 1998. Francúzska republika toto rozhodnutie spochybnila v rozsahu, v akom Komisia vylúčila uplatnenie článku 90 ods. 2 Zmluvy o ES (teraz článok 86 ods. 2 ES).

18 Keďže obidve žaloby sa týkali platnosti toho istého aktu, Súd prvého stupňa uznesením predsedu štvrtej rozšírenej komory Súdu prvého stupňa z 25. marca 1999 podľa článku 47 tretieho odseku Štatútu Súdneho dvora (teraz článok 54 tretí odsek Štatútu Súdneho dvora) prerušil konanie až do vyhlásenia rozsudku Súdneho dvora.

19 Súdny dvor zamietol žalobu Francúzskej republiky rozsudkom z 22. júna 2000 Francúzsko/Komisia (C-332/98, Zb. s. I-4833). Konanie pred Súdom prvého stupňa pokračovalo ďalej.

20 Sporná pomoc bola francúzskymi orgánmi zrušená v roku 2002.

21 Rozsudkom Súdu prvého stupňa z 28. februára 2002, SIDE/Komisia (T-155/98, Zb. s. II-1179), bolo rozhodnutie 1999/133 zrušené. Súd prvého stupňa rozhodol, že v prípade definície relevantného trhu sa Komisia dopustila zjavne nesprávneho posúdenia.

22 Komisia 20. apríla 2004 prijala rozhodnutie 2005/262/ES o pomoci poskytnutej Francúzskom v prospech Družstva pre vývoz francúzskej knihy (CELF) (Ú. v. EÚ L 85, 2005, s. 27, ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

23 V napadnutom rozhodnutí Komisia dospela k záveru, že sporná pomoc predstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 ods. 1 ES (odôvodnenie č. 127). Ďalej skúmala, či sa uplatňuje jedna z výnimiek zo všeobecného zákazu štátnej pomoci, ktoré sú stanovené týmto článkom. Komisia v prejednávanom prípade výslovne vylúčila uplatnenie výnimiek stanovených v článku 87 ods. 2 ES, ako aj výnimiek stanovených v odseku 3 písm. a), b) a c) toho istého článku (odôvodnenie č. 132). Napokon sa Komisia domnieva, že sporná pomoc bola vedená kultúrnym cieľom v zmysle článku 87 ods. 3 písm. d) ES, podľa ktorého môže byť za zlučiteľnú so spoločným trhom považovaná pomoc určená na podporu kultúry a zachovania dedičstva, ak neovplyvňuje podmienky výmen a hospodársku súťaž v Spoločenstve spôsobom, ktorý je v rozpore so spoločným záujmom (odôvodnenia č. 134 a 139).

24 Komisia sa v dôsledku toho obmedzila na overenie kompatibility spornej pomoci na trhu komisionárskej činnosti pri vývoze so zreteľom na článok 87 ods. 3 písm. d) ES (odôvodnenie č. 186). V tejto súvislosti po prvé konštatovala náležitosť kritéria malých objednávok ako referenčného elementu na odôvodnenie priznania spornej pomoci (odôvodnenia č. 187 až 197). Po druhé overila odôvodnenie spornej pomoci, a to existenciu zvýšených nákladov priamo spojených so spracovaním malých objednávok. Komisia tým posúdila náklady, ktoré niesol CELF z dôvodu spracúvania malých objednávok za rok 1994, a to na základe účtovných dokladov zaslaných Francúzskou republikou (odôvodnenia č. 203 až 206). Domnievala sa, že údaje týkajúce sa uvedeného roku sú vhodné na posúdenie nákladov na spracovanie malých objednávok z dôvodu, že doklady a vysvetlenia poskytnuté Francúzskom za ďalšie obdobia ukazujú, že štruktúra malých objednávok zostáva z roka na rok stála (odôvodnenie č. 208). Nakoniec Komisia zistila, že sporná pomoc nemohla prevýšiť náklady vzniknuté spracúvaním malých objednávok.

25 Z vyššie uvedených dôvodov Komisia v článku 1 napadnutého rozhodnutia konštatovala:

„Pomoc v prospech [CELF-u] na spracúvanie malých objednávok kníh vo francúzskom jazyku, ktorú Francúzsko poskytovalo v rokoch 1980 až 2001, predstavuje pomoc vyplývajúcu z článku 87 ods. 1 [ES]. Vzhľadom na to, že Francúzsko zabudlo oznámiť túto pomoc Komisii pred jej uskutočnením, táto pomoc je priznaná nezákonne. Pomoc je však kompatibilná so spoločným trhom podľa článku 87 ods. 3 písm. d) [ES].“

Konanie a návrhy účastníkov konania

26 Žalobkyňa návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 20. augusta 2004 podala žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

27 Francúzska republika listom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 2. decembra 2004 požiadala, aby jej bol povolený vstup do tohto konania ako vedľajšiemu účastníkovi na podporu návrhov Komisie, v čom jej predseda tretej komory Súdu prvého stupňa uznesením z 20. januára 2005 vyhovel.

28 Súd prvého stupňa 22. marca 2007 požiadal Komisiu, aby písomne odpovedala na určité otázky a aby predložila určité dokumenty. Komisia tejto žiadosti vyhovela v stanovenej lehote.

29 Na základe správy sudcu spravodajcu Súd prvého stupňa (tretia komora) rozhodol o otvorení ústnej časti konania.

30 Prednesy účastníkov konania a ich odpovede na ústne otázky, ktoré im položil Súd prvého stupňa, boli vypočuté počas pojednávania 23. mája 2007.

31 Žalobkyňa navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zrušil článok 1 poslednú vetu napadnutého rozhodnutia,

— subsidiárne zrušil článok 1 poslednú vetu napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom Komisia vyhlásila spornú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom pred rokom 1999 alebo alternatívne pred rokom 1997 alebo 1994,

— subsidiárne v druhom rade zrušil článok 1 poslednú vetu napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom vyhlasuje spornú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom pred 1. novembrom 1993,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

32 Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zamietol žalobu,

— zaviazal žalobkyňu na náhradu trov konania.

33 Vedľajší účastník navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zamietol žalobu,

— zaviazal žalobkyňu na náhradu trov konania.

Právny stav

34 Žalobkyňa na podporu svojej žaloby uvádza tri žalobné dôvody, z ktorých tretí je rozdelený na dve časti. Prvý žalobný dôvod vychádza z neexistencie právneho základu na vyhlásenie kompatibility spornej pomoci so spoločným trhom pred 1. novembrom 1993. Druhý žalobný dôvod je založený na nesúlade napadnutého rozhodnutia s článkom 88 ods. 3 ES. Tretí žalobný dôvod je založený na porušení článku 87 ods. 3 písm. d) ES. Prvá časť tretieho žalobného dôvodu vychádza z diskriminačného charakteru spornej pomoci, zatiaľ čo druhá časť spočíva na zjavne nesprávnych posúdeniach.

35 Je teda potrebné najskôr preskúmať prvý žalobný dôvod a potom druhú časť tretieho žalobného dôvodu.

O prvom žalobnom dôvode založenom na neexistencii právneho základu pred 1. novembrom 1993

Tvrdenia účastníkov konania

36 Žalobkyňa tvrdí, že Komisia tým, že v článku 1 poslednej vete napadnutého rozhodnutia vyhlásila spornú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom na základe článku 87 ods. 3 písm. d) ES, vychádzala z nesprávneho právneho základu. Žalobkyňa sa totiž domnieva, že toto ustanovenie bolo zavedené Zmluvou o EÚ, ktorá nadobudla účinnosť 1. novembra 1993, a teda sporná pomoc mohla byť vyhlásená za zlučiteľnú so spoločným trhom až od tohto dátumu.

37 Žalobkyňa tvrdí, že zásada zákazu retroaktivity zakazuje použitie aktu Spoločenstva pred dátumom jeho účinnosti. Táto zásada umožňuje iba veľmi zriedkavé výnimky, najmä ak je to výslovne uvedené v prechodných ustanoveniach alebo ak to jasne vyplýva z účelu alebo zo štruktúry prejednávaného aktu. Žalobkyňa okrem toho tvrdí, že Zmluva o EÚ nestanovuje žiadne prechodné ustanovenie a nič nenaznačuje, že signatári Zmluvy zamýšľali umožniť článku 87 ods. 3 písm. d) ES retroaktívny účinok.

38 Žalobkyňa odkazuje na oznámenie Komisie z 22. mája 2002 o určení pravidiel uplatniteľných na posudzovanie protiprávnej štátnej pomoci [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 119, 2002, s. 22), ktoré potvrdilo, že zlučiteľnosť protiprávne poskytnutej pomoci so spoločným trhom musí byť všeobecne posúdená „podľa hmotnoprávnych kritérií stanovených v akomkoľvek predpise účinnom ku dňu jej poskytnutia“ [*neoficiálny preklad*].

39 Žalobkyňa sa domnieva, že ak by neoznámená pomoc bola posúdená vo vzťahu k ustanoveniam účinným k dátumu rozhodnutia Komisie, a nie k dátumu jej poskytnutia, vyplývalo by z toho uprednostnenie nezákonnosti tým, že by sa na pomoc retroaktívne vzťahovalo rozhodnutie o zlučiteľnosti, ktoré by nemohlo byť vydané, ak by dotknutý členský štát dodržal článok 88 ES a oznámil pomoc Komisii pred jej poskytnutím.

40 Okrem toho žalobkyňa tvrdí, že sa nemožno o výnimke stanovenej v článku 87 ods. 3 písm. d) ES domnievať, že ju upravuje aj písmeno c) toho istého odseku. Pripomína, že Komisia v napadnutom rozhodnutí vylúčila použitie článku 87 ods. 3 písm. c) ES v prejednávanom prípade. Okrem toho žalobkyňa tvrdí, že takýto výklad by zbavil výnimku v odseku 3 písm. d) zavedenú Zmluvou o EÚ akéhokoľvek účinku.

41 Komisia na obranu tvrdí, že právna situácia sa riadi právnymi predpismi účinnými v okamihu, keď sa táto situácia stala konečnou. V prejednávanom prípade je potrebné odvolať sa na okamih, keď bolo prijaté rozhodnutie o zlučiteľnosti spornej pomoci.

42 Komisia uvádza, že zo všeobecných právnych zásad vyplýva, že nové zákony vrátane ustanovení zmlúv sa vo všeobecnosti uplatňujú na budúce právne účinky situácií, ktoré vznikli počas účinnosti predchádzajúceho pravidla.

43 V každom prípade je okamžité použitie článku 87 ods. 3 písm. d) ES nutné vzhľadom na účel a štruktúru tohto ustanovenia. Komisia tvrdí, že rozhodnutie o zlučiteľnosti štátnej pomoci so spoločným trhom nepredstavuje čisto formálnu operáciu, ktorá by vyžadovala presný právny základ. Komisia by mala posúdiť jednak konkrétny prínos prejednávanej pomoci pre cieľ všeobecného záujmu a jednak jej negatívne dôsledky na hospodársku súťaž. V rámci tejto analýzy musí iba posúdiť, či v okamihu jej preskúmania záujem Spoločenstva vyžaduje, aby pomoc bola vrátená, alebo aby nebola vrátená, pretože nezákonná pomoc z hospodárskeho hľadiska nestráca svoje účinky k dátumu jej poskytnutia, ale tieto účinky naďalej vyvoláva, pokiaľ hospodársky subjekt pôsobí na trhu.

44 Komisia spresňuje, že ak by okamžite nepoužila nové kritérium o zlučiteľnosti, jej rozhodnutie by smerovalo proti cieľu neskôr uznanému v Zmluve. Okrem toho sa domnieva, že nie je možné vyžadovať následné vrátenie pomoci iba z dôvodu, že bola poskytnutá príliš skoro.

45 Komisia tvrdí, že jej stanovisko bolo potvrdené Súdom prvého stupňa v jeho rozsudku z 18. novembra 2004, Ferriere Nord/Komisia, T-176/01, Zb. s. II-3931.

46 Komisia sa domnieva, že použitie nového pravidla na analýzu neoznámenej pomoci nepredstavuje nevyhnutne „uprednostnenie nezákonnosti“. Toto okamžité použitie by totiž v prípade sprísnenia kritérií o zlučiteľnosti mohlo pôsobiť v neprospech členského štátu.

47 Nakoniec Komisia tvrdí, že neexistuje nijaký naliehavý dôvod právnej istoty odôvodňujúci obmedzenie časovej pôsobnosti článku 87 ods. 3 písm. d) ES v prejednávanom prípade.

48 Subsidiárne Komisia tvrdí, že výnimka týkajúca sa kultúrneho cieľa, ktorá je od roku 1993 obsiahnutá v článku 87 ods. 3 písm. d) ES, bola predtým upravená v tom istom odseku písm. c) a doplnením odseku 3 písm. d) bola iba lepšie určená.

49 Francúzska republika sa stotožňuje s tvrdeniami Komisie.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

50 Z článku 1 poslednej vety napadnutého rozhodnutia vyplýva, že sporná pomoc bola vyhlásená za zlučiteľnú so spoločným trhom podľa článku 87 ods. 3 písm. d) ES. Toto posledné uvedené ustanovenie predstavuje výnimku zo všeobecného zákazu štátnej pomoci stanoveného v článku 87 ods. 1 ES, zavedenú Zmluvou o EÚ, ktorá nadobudla účinnosť 1. novembra 1993.

51 Žalobkyňa v podstate tvrdí, že takýto právny základ nemôže byť použitý na vyhlásenie zlučiteľnosti pomoci so spoločným trhom v období od roku 1980 do 31. októbra 1993.

52 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že zásada právnej istoty vo všeobecnosti bráni tomu, aby okamih, od ktorého sa začína časová pôsobnosť aktu Spoločenstva, bol stanovený ako dátum, ktorý predchádza jeho zverejneniu, okrem výnimočného prípadu, keď si to vyžaduje cieľ, ktorý má byť dosiahnutý, a keď je legitímna dôvera dotknutých subjektov riadne rešpektovaná (rozsudok Súdneho dvora z 25. januára 1979, Racke, 98/78, Zb. s. 69, bod 20).

53 Hoci procesné predpisy sa vo všeobecnosti považujú za predpisy uplatniteľné na všetky spory prebiehajúce v okamihu ich nadobudnutia účinnosti, uvedené neplatí o hmotnoprávnych predpisoch (rozsudok Súdneho dvora z 12. novembra 1981, Meridionale industria salumi, 212/80 až 217/80, Zb. s. 2735, bod 9).

54 Hmotnoprávne pravidlá Spoločenstva musia byť totiž na účely zabezpečenia dodržiavania zásad právnej istoty a ochrany legitímnej dôvery vykladané ako pravidlá vzťahujúce sa na situácie vzniknuté pred nadobudnutím ich účinnosti iba vtedy, ak z ich znenia, účelu alebo štruktúry jasne vyplýva, že im má byť takýto účinok priznaný (pozri rozsudok Súdneho dvora z 24. septembra 2002, Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, C-74/00 P a C-75/00 P, Zb. s. I-7869, bod 119 a tam citovanú judikatúru). Tento záver platí bez ohľadu na priaznivé alebo nepriaznivé účinky, ktoré tieto pravidlá môžu mať pre dotknutú osobu (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 29. januára 1985, Gesamthochschule Duisburg, 234/83, Zb. s. 327, bod 20, a zo 7. februára 2002, Kauer, C-28/00, Zb. s. I-1343, bod 20).

55 Naopak, právna úprava Spoločenstva sa okamžite uplatňuje na budúce účinky situácie vzniknutej podľa predchádzajúcej právnej úpravy (rozsudky Súdneho dvora z 10. júla 1986, Licata/CES, 270/84, Zb. s. 2305, bod 31, a z 29. januára 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, Zb. s. I-1049, bod 50).

56 Po pripomenutí týchto predpokladov je potrebné konštatovať, že Zmluva o EÚ nestanovuje prechodné ustanovenia týkajúce sa uplatnenia článku 87 ods. 3 písm. d) ES. Okrem toho žiadna časť tohto ustanovenia neumožňuje dospieť k záveru, že jej cieľom je úprava situácií predchádzajúcich jej nadobudnutiu účinnosti. Ostatne Komisia v napadnutom rozhodnutí neuviedla, že retroaktívne uplatnenie článku 87 ods. 3 písm. d) ES bolo vzhľadom na účel a štruktúru tohto ustanovenia nutné ani že to bolo nevyhnutné na fungovanie systému kontroly vykonávanej Komisiou, pokiaľ ide o pomoc, ktorú poskytujú členské štáty. Ani v rámci svojej obrany neuviedla tvrdenia v tomto zmysle.

57 Preto je potrebné preskúmať len to, či sa sporná pomoc stala pri prijímaní napadnutého rozhodnutia definitívne zlučiteľnou alebo nezlučiteľnou so spoločným trhom.

58 Každá nová neoznámená, ale už poskytnutá pomoc je nevyhnutne nezlučiteľná so spoločným trhom, pokiaľ môže narušiť hospodársku súťaž tým, že zvýhodňuje určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovaru v období, počas ktorého bola poskytovaná, a ak nespadá pod žiadnu výnimku zo všeobecného zákazu štátnej pomoci stanoveného v článku 87 ods. 1 ES. V každom prípade, ak pomoc už spôsobila účinky, stáva sa definitívne zlučiteľnou alebo nezlučiteľnou so spoločným trhom. Je to tak najmä v prejednávanom prípade, kde sporná pomoc bola priznaná a poskytnutá Francúzskou republikou a využívaná CELF-om, s cieľom kompenzovať každoročne zvyšované náklady na spracovanie malých objednávok.

59 Preto na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, analýza zlučiteľnosti poskytnutej a neoznámenej pomoci, najmä takej, akou je pomoc v prejednávanom prípade, so spoločným trhom, nevyžaduje iba posúdenie, či v okamihu prijatia príslušného rozhodnutia záujem Spoločenstva vyžaduje, aby pomoc bola, alebo nebola vrátená. Komisia totiž musí tiež overiť, či počas obdobia, v ktorom bola táto pomoc poskytovaná, mohla narušiť hospodársku súťaž.

60 Komisia disponuje skutočne širokou mierou voľnej úvahy na povolenie pomoci na základe výnimiek zo všeobecného zákazu uvedeného v článku 87 ods. 1 ES. V týchto prípadoch totiž posúdenie zlučiteľnosti alebo nezlučiteľnosti štátnej pomoci so spoločným trhom vyvoláva problémy zahrnujúce zohľadnenie a posúdenie skutočností a komplexných hospodárskych okolností, ktoré sa môžu rýchlo meniť (rozsudok Súdneho dvora zo 14. februára 1990, Francúzsko/Komisia, C-301/87, Zb. s. I-307, bod 15). Táto miera voľnej úvahy však nemôže byť použitá bez ohľadu na skutočnosť, že počas obdobia, keď bola predmetná pomoc poskytovaná protizákonne, mohla narušiť hospodársku súťaž spôsobom, ktorý je v rozpore so záujmom Spoločenstva, ako bol určený platným legislatívnym rámcom.

61 Z toho vyplýva, že Komisia sa dopustila nesprávneho právneho posúdenia tým, že uplatnila článok 87 ods. 3 písm. d) ES na obdobie pred 1. novembrom 1993, namiesto toho, aby uplatnila hmotnoprávne pravidlá, ktoré boli účinné v danom období.

62 Tento záver sa ponúka tým viac, že podľa ustálenej judikatúry musia byť výnimky zo základnej zásady nezlučiteľnosti štátnej pomoci so spoločným trhom uvedenej v článku 87 ods. 1 ES vykladané striktne (rozsudok Súdneho dvora z 21. júna 2001, Moccia Irme a i./Komisia, C-280/99 P až C-282/99 P, Zb. s. I-4717, bod 40, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. septembra 1997, UK Steel Association/Komisia,

T-150/95, Zb. s. II-1433, bod 114). Aj tento striktný výklad vyžaduje obmedzenie uplatnenia výnimky v oblasti štátnej pomoci na obdobie po nadobudnutí jej účinnosti, a to prinajmenšom vtedy, ak predmetná pomoc už bola poskytnutá.

63 Práve v tomto duchu, pokiaľ ide o pomoc, na ktorú sa vzťahuje Zmluva ESUO, poskytnutú bez toho, aby bola predtým oznámená, Súdny dvor rozhodol, že uplatnenie pravidiel právnej úpravy účinnej k dátumu, keď Komisia prijíma rozhodnutie týkajúce sa zlučiteľnosti pomoci, ktorá bola poskytnutá podľa predchádzajúcej právnej úpravy, znamená retroaktívnosť právnej úpravy Spoločenstva (rozsudok Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, už citovaný, bod 118). Súdny dvor rozhodol, že žiadne ustanovenie právnej úpravy účinnej k dátumu prijatia rozhodnutia Komisie nestanovovalo, že by táto právna úprava mala byť uplatnená retroaktívne. Okrem toho sa Súdny dvor domnieval, že zo štruktúry a z účelu nasledujúcej právnej úpravy týkajúcej sa dotknutej pomoci vyplývalo, že táto právna úprava bola prijatá v závislosti od potrieb existujúcich v určitom období. Preto by uplatnenie pravidiel prijatých na určité obdobie, na základe situácie počas tohto obdobia, na pomoc poskytnutú počas predchádzajúceho obdobia nezodpovedalo štruktúre a účelu tohto druhu právnej úpravy (rozsudok Falck a Acciaierie di Bolzano/Komisia, už citovaný, bod 120).

64 Naproti tomu situácia v prejednávanom prípade nie je porovnateľná so situáciou, ktorá viedla k už citovanému rozsudku Ferriere Nord/Komisia. Tento rozsudok sa totiž týkal pomoci, ktorá nebola poskytnutá pred rozhodnutím Komisie o zlučiteľnosti. Preto nemohla hospodársku súťaž ohroziť v období pred prijatím tohto rozhodnutia. Naopak, pomoc poskytnutá predtým, ako Komisia prijme rozhodnutie o jej zlučiteľnosti so spoločným trhom, môže ohroziť, či dokonca narušiť hospodársku súťaž v období pred prijatím tohto rozhodnutia.

65 Záver, podľa ktorého nie je možné v prejednávanom prípade uplatniť článok 87 ods. 3 písm. d) ES, nemôže byť vyvrátený žiadnym z dodatočných tvrdení Komisie.

66 Pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého nijaký naliehavý dôvod právnej istoty neodôvodňuje v prejednávanom prípade obmedzenie časovej pôsobnosti vyššie uvedeného ustanovenia, je potrebné pripomenúť, že právo Spoločenstva musí zabezpečiť dodržiavanie zásad právnej istoty a legitímnej dôvery, podľa ktorých musia byť právne predpisy Spoločenstva pre osoby podliehajúce súdnej právomoci neboli jasné a predvídateľné (pozri v tomto zmysle rozsudok Meridionale industria salumi, už citovaný, bod 10). Právne predpisy Spoločenstva v oblasti štátnej pomoci by pre osoby podliehajúce súdnej právomoci neboli ani jasné, ani predvídateľné, ak by pomoc, ktorá nemohla byť v období od roku 1980 do roku 1993 považovaná za zlučiteľnú z dôvodu neexistencie výnimky zo všeobecného zákazu štátnej pomoci stanoveného v článku 87 ods. 1 ES, platnej v tomto období, mohla byť považovaná za zlučiteľnú následne, ak by táto výnimka bola zavedená. Tvrdenie Komisie je teda potrebné v tejto súvislosti zamietnuť.

67 Pokiaľ ide o tvrdenie Komisie, podľa ktorého uplatnenie nového pravidla na analýzu neoznámenej pomoci nepredstavuje „uprednostnenie nezákonnosti“, treba konštatovať, že úvaha, že neoznámená pomoc môže byť vyhlásená za zlučiteľnú so spoločným trhom na základe výnimky, ktorá nebola účinná pri poskytovaní tejto pomoci, by zvýhodňovala členský štát, ktorý ju poskytol, voči členským štátom, ktoré by chceli poskytnúť podobnú pomoc a ktoré by od toho upustili z dôvodu neexistencie výnimky, ktorá by to umožňovala. Taktiež by dotknutý členský štát bol zvýhodnený vo vzťahu ku každému inému členskému štátu, ktorý by chcel poskytnúť pomoc na rovnaké obdobie, oznámil by ju pred účinnosťou dotknutej výnimky a v dôsledku toho by dostal od Komisie rozhodnutie vyhlasujúce nezlučiteľnosť pomoci so spoločným trhom. To by predstavovalo podnet na to, aby členské štáty neoznamovali pomoc, ktorú považujú za nezlučiteľnú so spoločným trhom, v prípade neexistencie výnimky, ktorá by bola uplatniteľná, s nádejou, že takáto výnimka by mohla byť následne prijatá. Tvrdenie Komisie tak nemôže obstáť.

68 Napokon je potrebné zamietnuť subsidiárne tvrdenie Komisie, podľa ktorého sa na pomoc poskytnutú pred 1. novembrom 1993 v každom prípade vzťahuje výnimka v článku 87 ods. 3 písm. c) ES.

69 Bez toho, aby bolo potrebné preskúmať, či výnimka stanovená v článku 87 ods. 3 písm. c) ES mohla pred účinnosťou Zmluvy o ES predstavovať dostatočný právny základ na uznanie zlučiteľnosti štátnej pomoci určenej na podporu kultúry a zachovanie dedičstva so spoločným trhom, stačí konštatovať, že keďže Komisia zvolila právny základ, ktorý považovala v prejednávanom prípade za najvhodnejší, teda článok 87 ods. 3 písm. d) ES, je opodstatnené preskúmať súlad napadnutého rozhodnutia s právom Spoločenstva iba vo vzťahu k tomuto ustanoveniu. Ďalej Komisia sama v napadnutom rozhodnutí (odôvodnenie č. 186) uviedla, že vzhľadom na to, že sa sústreďuje iba na kontrolu zlučiteľnosti pomoci s obstarávacím vývozným trhom, pokiaľ ide o článok 87 ods. 3 písm. d) ES, nemôže na Súde prvého stupňa uplatňovať použitie iného ustanovenia.

70 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia sa dopustila nesprávneho právneho posúdenia tým, že považovala spornú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom podľa článku 87 ods. 3 písm. d) ES, pokiaľ ide o časť pomoci poskytnutej CELF-u pred účinnosťou Zmluvy o EÚ. Je teda potrebné zrušiť článok 1 poslednú vetu napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom sa vzťahuje na obdobie pred 1. novembrom 1993.

O druhej časti tretieho žalobného dôvodu založenej na existencii zjavne nesprávneho posúdenia

Tvrdenia účastníkov konania

71 Žalobkyňa tvrdí, že sporná pomoc nemá žiadnu väzbu na malé objednávky a je výlučne pomocou na prevádzkovanie poskytnutou CELF-u bez obmedzenia doby trvania.

72 Podľa žalobkyne neboli malé objednávky pri poskytnutí spornej pomoci predmetom definície. Takáto definícia, ktorá spresňuje, že malé objednávky sú objednávky, ktorých hodnota je nižšia ako 500 FRF, bola zavedená až v rámci veci T-49/93. Namiesto stanovenia na základe hospodárskej analýzy bol prah 500 FRF určený na základe skúsenosti.

73 Čo sa týka relevantnosti vyššie uvedenej definície, žalobkyňa tvrdí, že rok 1994 bol vybratý ako referenčný rok s úmyslom odôvodniť prah rentability vo výške 500 FRF.

74 V každom prípade žalobkyňa zdôrazňuje, že analýza analytického účtovníctva za jediný rok, aj keď podporená ďalšími tromi rokmi, nestačí na vyhlásenie kompatibility pomoci poskytovanej počas viac ako dvadsiatich rokov. Pripomína, že Komisia neodôvodnila výber jedného roka ako referenčnej doby na také dlhé obdobie ani nevysvetlila, prečo metóda použitá v roku 1994 nebola použitá na ďalšie roky. Keďže nebola použitá nijaká stála metóda na výpočet, sporná pomoc musí byť považovaná za podporu na fungovanie poskytnutú nezávisle od vyšších nákladov vyvolaných spracovaním malých objednávok.

75 Pokiaľ ide o rok 1994, žalobkyňa tvrdí, že analytické účtovníctvo CELF-u bolo vytvorené tak, aby umelo vykazovalo, že poskytnutá pomoc bola použitá výlučne na účely spracovania malých objednávok. Náklady týkajúce sa malých objednávok boli zvýšené pomocou niekoľkých účtovníckych trikov, a to „neodôvodnených násobiacich koeficientov“, „nezohľadnenia konkrétnych spôsobov splnenia objednávok“ a „rozdielnych rozdeľovacích kľúčov“.

76 Po prvé žalobkyňa poznamenáva, že náklady CELF-u spojené so spracovaním malých objednávok boli posudzované za použitia násobiacich koeficientov líšiacich sa podľa

činnosti preto, lebo spracovanie malých objednávok bolo nákladnejšie ako spracovanie iných objednávok. Podľa žalobkyne však existencia a hodnota použitých koeficientov nespočíva na nijakom objektívnom odôvodnení. V dôsledku toho bolo najmenej 9,12 % nákladov spojených s inými činnosťami CELF-u umelo pridaných k malým objednávkam.

77 Po druhé žalobkyňa sa domnieva, že aj keby použitie násobiaceho koeficientu bolo odôvodnené, muselo by byť obmedzené na objednávky neprenášané na diaľku. Diaľkový prenos značne znižuje náklady na spracovanie a príjem objednávok a najčastejšie odstraňuje použitie kuriérnej služby, pretože väčšina dodávateľov sama dodáva objednávky prenášané na diaľku.

78 Aj keď viac ako dve tretiny malých objednávok CELF-u bolo spracovaných v roku 1994 diaľkovým prenosom, Komisia nerobila v napadnutom rozhodnutí rozdiel medzi objednávkami prenášanými na diaľku a objednávkami na papierovom podklade. Preto boli náklady týkajúce sa malých objednávok zvýšené o 40 421 FRF (6 162,14 eura) v prípade nákladov za kuriérne služby, o 143 703 FRF (21 907,38 eura) v prípade nákladov na príjem, o 235 567 FRF (35 911,96 eura) v prípade nákladov spojených s obchodnou činnosťou.

79 Okrem toho žalobkyňa pripomína, že počet objednávok prenášaných na diaľku a počet objednávok na papierovom podklade bol francúzskymi orgánmi zamenený a takto zaslaný Komisii. Na rozdiel od posúdenia Komisiou, podľa ktorého je dopad tejto zámeny bezvýznamný, sa žalobkyňa domnieva, že dôsledky boli značné.

80 Po tretie žalobkyňa kritizuje výber „rozdeľovacích kľúčov“ použitých v napadnutom rozhodnutí, teda kritérií, na základe ktorých sú náklady priraďované k spracovaniu

malých objednávok a k ďalším činnostiam. Náklady na účtovníctvo a náklady na dodávku spojené s malými objednávkami boli vypočítané na základe počtu vydaných faktúr (47 %), a nie na základe počtu dodaných kníh (5 %). Ďalšie administratívne personálne náklady týkajúce sa malých objednávok boli však vypočítané tak, že vychádzali z počtu dodaných kníh. Účtovné oddelenie sa však neobmedzuje na vydávanie faktúr.

81 Žalobkyňa na základe vyššie uvedeného dospela k záveru, že náklady spojené so spracovaním malých objednávok sú značne nižšie, ako uvádzal CELF. Celkovo boli kumulované náklady týkajúce sa malých objednávok za referenčný rok 1994 zvýšené najmenej o 1 384 222 FRF (211 023,28 eura).

82 Nakoniec žalobkyňa tvrdí, že je neprípustná každá úvaha týkajúca sa údajnej úlohy verejného záujmu CELF-u. Na jednej strane kvalifikácia pomoci nie je predmetom tejto žaloby. Na druhej strane ani článok 86 ods. 2 ES, ani judikatúra vo veci Altmark (rozsudok Súdneho dvora z 24. júla 2003, Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, Zb. s. I-7747), ktoré sa odvolávajú na pojem úlohy verejného záujmu, nemôžu byť v prejednávanom prípade použité.

83 Komisia pripomína, že napadnuté rozhodnutie je založené na komplexných hospodárskych posúdeniach. Za týchto podmienok sa súdna kontrola obmedzuje na kontrolu dodržiavania príslušných procesných pravidiel a povinnosti odôvodnenia, na presnosť skutkového stavu, na ktorom je sporná voľba založená, na neexistenciu zjavne nesprávneho posúdenia skutkového stavu, ako aj na neexistenciu zneužitia právomoci. Napadnuté rozhodnutie nie je výsledkom matematického dôkazu, ale celkového preskúmania s cieľom zistiť, či poskytnutá pomoc nebola neprimeraná a či nespôsobila narušenie hospodárskej súťaže.

84 Pokiaľ ide o údajné zjavne nesprávne posúdenie skutkového stavu, Komisia odkazuje na širokú mieru voľnej úvahy, ktorou disponuje vzhľadom na posúdenie kompatibility pomoci vo vzťahu k článku 87 ods. 3 ES. Zastáva názor, že Súd prvého stupňa v rozsudku zo 6. marca 2003, Westdeutsche Landesbank Girozentrale a Land Nordrhein-Westfalen/Komisia (T-228/99 a T-233/99, Zb. s. II-435), pri posúdení plánu reštrukturalizácie podniku v ťažkostiach dospel k záveru, že „iba v prípade existencie zvlášť zjavného a závažného nesprávneho posúdenia takéhoto plánu Komisiou by Súd prvého stupňa mohol zakázať poskytnutie štátnej pomoci určenej na financovanie tejto reštrukturalizácie“ [*neoficiálny preklad*]. Z tohto dôvodu súd Spoločenstva nemohol, najmä v hospodárskej oblasti, nahradiť posúdenie Komisie svojím posúdením.

85 Na základe týchto úvah sa Komisia domnieva, že dôkazné bremeno uložené žalobkyni je zvlášť ťažké. Žalobkyňa by musela vyvrátiť domnienku zákonnosti, ktorou disponuje napadnuté rozhodnutie, tým, že predloží skutočnosti, ktoré môžu spochybniť posúdenia obsiahnuté v napadnutom rozhodnutí.

86 V tejto súvislosti Komisia uvádza, že jednak kultúrny cieľ napadnutej pomoci nebol žalobkyňou spochybnený a jednak sporná pomoc nenadkompenzovala náklady spojené s danou činnosťou, aj keď spis dodaný francúzskymi orgánmi obsahuje slabšie miesta a nezaručuje presné pridelenie všetkých čiastok.

87 Komisia sa teda domnieva, že ak by jej francúzske orgány vopred oznámili úplný spis absolútne zaručujúci, že poskytnuté čiastky presne kompenzujú zvýšené náklady spojené s úlohou verejnej služby zaistenou CELF-om, mohla by s odkazom na už citovaný rozsudok Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg dospieť k záveru, že štátna pomoc neexistovala.

88 Komisia tvrdí, že skutočnosti predložené žalobkyňou s cieľom spochybniť existenciu dostatočnej väzby medzi poskytnutou pomocou a malými objednávkami sú veľmi všeobecné. Cieľom týchto skutočností je poprieť dôkaz, a to že spracovanie malých objednávok je nákladnejšie ako spracovanie dôležitých objednávok. V tejto súvislosti Komisia odkazuje na dokument s názvom „CELF — rentabilita CELF-u“, ktorý spresňuje prípady zvýšených nákladov spojených so spracovaním malých objednávok, pričom tieto malé objednávky predstavujú skoro polovicu objednávok CELF-u.

89 Po prvé, čo sa týka údajných účtovníckych trikov, Komisia tvrdí, že použitie násobiacich koeficientov je odôvodnené, pretože náklady na spracovanie za knihu sú podľa francúzskych orgánov pri malých objednávkach v priemere vyššie o 50 % v porovnaní s inými objednávkami. Použitie násobiacich koeficientov bolo detailne vysvetlené v liste francúzskej vlády z 5. marca 1998.

90 Po druhé, pokiaľ ide o zohľadnenie diaľkového prenosu, Komisia pripomína, že napadnuté rozhodnutie je založené na informáciách zaslaných francúzskymi orgánmi v roku 1998 a opravených v roku 2003. Opravená cena za malú objednávku bola 27,20 eura za knihu, a nie viac ako 27,44 eura za knihu. Na porovnanie náklady spojené s bežnými objednávkami predstavovali 18,44 eura za knihu.

91 Komisia tvrdí, že každá malá objednávka, prenášaná alebo neprenášaná na diaľku, spôsobuje dodatočné náklady. Napríklad ak sú knihy uskladnené, malá objednávka zaberá rovnaký priestor ako väčšia objednávka, čo nebolo žalobkyňou spochybnené.

92 Okrem toho priemerný počet diel v rámci jednej objednávky je takmer dvakrát nižší v prípade malých objednávok, čo rovnako zvyšuje náklady.

93 Po tretie, čo sa týka rozdeľovacích kľúčov, Komisia sa domnieva, že počet faktúr je lepšie kritérium na výpočet účtovných nákladov spojených s malými objednávkami ako počet kníh. Naopak, počet kníh je relevantnejší pre iné služby. Komisia okrem toho poukazuje na to, že tvrdenie žalobkyne, pokiaľ ide o účtovnícke triky CELF-u, spočíva najmä (takmer dve tretiny takto opravených nákladov) na neodôvodnenej kritike rozdeľovacích kľúčov.

94 Francúzska republika tvrdí, že CELF dostával spornú pomoc z dôvodu svojej úlohy verejného záujmu spočívajúcej v spracovaní nerentabilných objednávok zasielaných zahraničnými kníhkupectvami.

95 Francúzska republika sa domnieva, že údajné pochybenia uvedené žalobkyňou nespochybňujú vecnú presnosť skutkových zistení Komisie v napadnutom rozhodnutí. Bolo by nerozumné tvrdiť, že náklady na spracovanie malých objednávok nie sú výrazne vyššie ako náklady na spracovanie iných objednávok. Francúzska republika nakoniec uvádza, že neexistuje nutne väzba medzi malými objednávkami a malými vydavateľmi.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

96 Je nutné pripomenúť, že Komisia disponuje podľa článku 87 ods. 3 ES širokou mierou voľnej úvahy, ktorej výkon zahŕňa komplexné hodnotenia ekonomického a sociálneho charakteru, ktoré musia byť vykonávané v rámci Spoločenstva. Súdne preskúmanie výkonu tejto voľnej úvahy sa obmedzuje na kontrolu dodržiavania procesných pravidiel a pravidiel odôvodnenia, ako aj na kontrolu vecnej správnosti

zistených skutočností a neexistencie právneho omylu, zjavne nesprávneho posúdenia skutočností alebo zneužitia právomoci (rozsudok Súdneho dvora z 29. apríla 2004, Taliansko/Komisia, C-372/97, Zb. s. I-3679, bod 83). Obzvlášť súd Spoločenstva nie je oprávnený nahrádzať ekonomické posúdenie autora rozhodnutia svojím vlastným posúdením (rozsudok Súdneho dvora zo 14. januára 1997, Španielsko/Komisia, C-169/95, Zb. s. I-135, bod 34).

97 Aby sa preukázalo zjavné pochybenie Komisie pri posúdení skutkového stavu, ktoré by odôvodnilo zrušenie napadnutého rozhodnutia, musia byť dôkazy, ktoré podala žalobkyňa, dostačujúce na to, aby sa posúdenie skutkového stavu v spornom rozhodnutí stalo neprijateľným (rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. decembra 1996, AIUFFASS a AKT/Komisia, T-380/94, Zb. s. II-2169, bod 59, a z 1. júla 2004, Salzgitter/Komisia, T-308/00, Zb. s. II-1933, bod 138).

98 Pri výkone voľnej úvahy prináleží Komisii dbať o to, aby boli uvedené do súladu ciele voľnej hospodárskej súťaže a ciele výnimiek pri dodržaní zásady proporcionality (pozri analogicky rozsudok AIUFFASS a AKT/Komisia, už citovaný, bod 54). Členským štátom tiež nemôže byť dovolené vykonávať platby, ktoré by zlepšili situáciu podniku prijímajúceho pomoc, bez toho, aby tieto platby boli nevyhnutné na dosiahnutie cieľov stanovených v článku 87 ods. 3 ES (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 17. septembra 1980, Philip Morris/Komisia, 730/79, Zb. s. 2671, bod 17).

99 Obzvlášť pomoc na prevádzkovanie, t. j. pomoc vedúca k oslobodeniu podniku od nákladov, ktoré musí obvykle znášať pri bežnom riadení alebo obvyklej činnosti, nespadá v zásade do pôsobnosti článku 87 ods. 3 ES. Táto pomoc totiž v zásade narušuje podmienky hospodárskej súťaže v oblastiach, v ktorých je poskytovaná, bez toho, aby zo svojej podstaty mohla dosiahnuť jeden z cieľov stanovených vo vyššie

uvedených ustanoveniach o výnimkách (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora zo 14. februára 1990, Francúzsko/Komisia, už citovaný, bod 50; zo 6. novembra 1990, Taliansko/Komisia, C-86/89, Zb. s. I-3891, bod 18, a z 15. mája 1997, Siemens/Komisia, C-278/95 P, Zb. s. I-2507, bod 37, rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júna 1995, Siemens/Komisia, T-459/93, Zb. s. II-1675, bod 48).

100 Vo svetle týchto zásad je potrebné preskúmať, či žalobkyňa preukázala, že napadnuté rozhodnutie obsahuje zjavne nesprávne posúdenie, čo sa týka prieskumu zlučiteľnosti spornej pomoci so spoločným trhom.

101 V prejednávanom prípade bolo cieľom spornej pomoci šírenie francúzskeho jazyka a francúzskej literatúry prostredníctvom kompenzácií zvýšených nákladov spôsobených spracovaním malých objednávok (odôvodnenia č. 44 a 45 napadnutého rozhodnutia).

102 Komisia vyhlásila spornú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom po tom, čo porovnala na jednej strane ciele šírenia francúzskej kultúry a na druhej strane ciele ochrany hospodárskej súťaže. Najmä v tejto súvislosti vzala do úvahy, že pomoc udelená Francúzskom nenadkompenzovala náklady spojené so spracovaním malých objednávok.

103 Je teda potrebné preskúmať, či Komisia, ako tvrdí žalobkyňa, uvedené náklady nadhodnotila, takže suma vyplatenej pomoci bola zjavne vyššia ako náklady spojené so spracovaním malých objednávok, a teda sa odchýlila od sledovania jediného kultúrneho cieľa, na ktorý sa vzťahuje výnimka v článku 87 ods. 3 písm. d) ES, určeného Komisiou v napadnutom rozhodnutí.

104 V tejto súvislosti žalobkyňa v podstate predkladá dve základné tvrdenia. Jednak sa domnieva, že Komisia sa dopustila pochybenia tým, že vypočítala náklady priamo spojené s malými objednávkami počas celého obdobia poskytovania spornej pomoci na základe zovšeobecnenia údajov týkajúcich sa jediného roka 1994. Ďalej žalobkyňa tvrdí, že výpočet nákladov za rok 1994 je v každom prípade chybný.

105 Ak by bolo druhé tvrdenie žalobkyne odôvodnené, nebolo by nevyhnutné preskúmať prvé tvrdenie. Správnosť záverov, ku ktorým dospela Komisia na celé sporné obdobie na základe zovšeobecnenia údajov týkajúcich sa roka 1994, totiž závisí od presnosti záverov týkajúcich sa uvedeného roka. Z tohto dôvodu je nutné overiť, či napadnuté rozhodnutie obsahuje zjavne nesprávne posúdenie, pokiaľ ide o analýzu pomoci prijatej CELF-om v roku 1994.

106 V tejto súvislosti žalobkyňa v podstate uvádza, že náklady priamo spojené so spracovaním malých objednávok boli svojvoľne nadhodnotené Komisiou prostredníctvom troch mechanizmov, a to neodôvodnenými násobiacimi koeficientmi, nesprávnym zohľadnením konkrétnych spôsobov spracovania objednávok a nesprávnymi rozdeľovacími kľúčmi. Žalobkyňa sa domnieva, že z tohto dôvodu bola významná časť nákladov spojených s inými činnosťami CELF-u priradená k spracovaniu malých objednávok. Na základe toho žalobkyňa dospela k záveru, že sporná pomoc v skutočnosti slúžila na financovanie všeobecného fungovania CELF-u.

107 Je potrebné spresniť, že Komisia vypočítala náklady priamo spojené so spracovaním malých objednávok na základe vysvetlení, ktoré jej boli poskytnuté Francúzskou republikou v rámci konania o preskúmaní spornej pomoci. Na základe týchto vysvetlení sa v odôvodnení č. 206 napadnutého rozhodnutia domnievala, že náklady na spracovanie malých objednávok v roku 1994 boli 4 446 706 FRF (677 895,96 eura), zatiaľ čo obrat týkajúci sa tejto činnosti bol 2 419 006 FRF (368 775,09 eura). Vzhľadom na to, že celková suma spornej pomoci poskytnutej

CELF-u v roku 1994 bola 2 000 000 FRF (304 898,03 eura), dospela Komisia k záveru, že výsledok prevádzkovania činnosti malých objednávok vykazoval počas uvedeného roka stratu 27 700 FRF, a preto získaná pomoc nemohla nadkompenzovať náklady vzniknuté touto činnosťou (odôvodnenia č. 206 a 207 napadnutého rozhodnutia).

108 Komisia ďalej vysvetlila spôsob, akým vypočítala náklady priamo spojené so spracovaním malých objednávok v prílohe IV napadnutého rozhodnutia. Po prvé táto príloha sa skladá z tabuľky obsahujúcej rôzne kategórie nákladov spojených s činnosťou vývozného komisionára CELF-u — ako sú náklady na nákup kníh, personálne náklady, režijné náklady atď. —, ako aj náklady, ktoré v každej z týchto kategórií musel podľa Komisie niesť CELF z dôvodu spracovania malých objednávok. Po druhé predmetná príloha obsahuje komentáre a vysvetlenia spôsobu, akým boli niektoré náklady započítané na spracovanie malých objednávok, a nie na iné činnosti CELF-u.

109 Z uvedenej prílohy vyplýva, že Komisia nevzala do úvahy skutočné náklady na spracovanie malých objednávok. Komisia naopak uskutočnila odhad týchto nákladov na základe celkových nákladov, ktoré nesie CELF za každú kategóriu. Na tento účel Komisia započítala časť celkových nákladov na spracovanie malých objednávok na základe vopred určeného rozdeľovacieho kľúča, ktorý, ako to uvádza žalobkyňa, nie je nevyhnutne rovnaký pre každú kategóriu. Napríklad na účely výpočtu nákladov na nákup kníh spadajúcich do malých objednávok Komisia vydelila celkové náklady na knihy kúpené CELF-om počtom týchto kníh. Následne vynásobila toto číslo zodpovedajúce priemerným nákladom na knihu počtom kníh, ktoré boli predmetom malých objednávok.

110 Je potrebné zdôrazniť, že Komisia postupovala rozdielne, keď vypočítala obrat CELF-u vzťahujúci sa na činnosť spojenú s malými objednávkami. V takomto prípade sa neobmedzovala na výpočet priemerného obratu za knihu a jeho vynásobenie množstvom kníh vzťahujúcich sa na predmetnú činnosť, ale vzala do úvahy skutočný obrat.

111 Treba pripomenúť, že ak by Komisia vypočítala obrat týkajúci sa činnosti spojenej s malými objednávkami podľa metódy, ktorú použila na výpočet nákladov na nákup kníh vzťahujúcich sa na túto činnosť, bol by výsledný obrat oveľa vyšší ako obrat vypočítaný v napadnutom rozhodnutí, čo by sa odrazilo v kvalifikácii nadmernosti alebo nenadmernosti spornej pomoci vo vzťahu ku kultúrnemu cieľu, na ktorý sa vzťahuje výnimka v článku 87 ods. 3 písm. d) ES, určenému Komisiou v napadnutom rozhodnutí. Z posledného uvedeného, najmä z tabuliek 3 a), 3 b) a 3 c), ako aj z tabuľky 4 teda vyplýva, že skutočná priemerná cena kníh predaných v rámci činnosti malých objednávok je oveľa nižšia ako skutočná priemerná cena kníh predaných CELF-om.

112 Súd prvého stupňa sa domnieva, že bez ohľadu na predchádzajúce úvahy je potrebné pokračovať v analýze napadnutého rozhodnutia.

113 Z prílohy IV napadnutého rozhodnutia taktiež vyplýva, že pre niektoré kategórie nákladov Komisia vynásobila určitým koeficientom číslo vypočítané podľa metódy opísanej v bode 110 s cieľom stanoviť konečné náklady vzťahujúce sa na malé objednávky. Náklady zaradené do rubrík „Príjem (diel): priama pracovná sila“ a „Obchodné služby: priama pracovná sila“ boli vypočítané na základe priemerných nákladov na knihu pre každú z týchto rubrík. Tieto priemerné náklady na knihu boli vynásobené počtom kníh, ktoré boli predmetom malých objednávok. Toto číslo bolo ešte vynásobené tromi na výpočet konečných nákladov spojených so spracovaním malých objednávok pre predmetnú rubriku.

114 Použitie násobiaceho faktoru „tri“ je podľa Komisie odôvodnené dodatočnými ťažkosťami, ktoré spôsobuje spracovanie malých objednávok vo vzťahu k iným činnostiam CELF-u.

115 Komisia sa totiž domnievala, že náklady musia byť pre malé objednávky zvýšené, keďže bez ohľadu na čiastku objednávky hospodársky subjekt, ktorý ju spracováva, musí pre každú objednávku nevyhnutne opakovať určitý počet hmotných operácií. Komisia zastáva názor, že násobiace koeficienty umožňujú zohľadniť dodatočné náklady, ktoré sú vlastné malým objednávkam.

116 Zvlášť pokiaľ ide o rubriku „Príjem (diel): priama pracovná sila“, Komisia v prílohe IV napadnutého rozhodnutia odôvodnila uplatnenie násobiaceho koeficientu „tri“ skutočnosťou, že príjem diel pochádzajúcich od veľkých vydavateľov alebo distribútorov je automatizovaný vďaka kódu EAN, ktorý umožňuje identifikáciu diela elektronickou čítačkou. Zdôraznila, že je naopak časté, že diela vydané malými vydavateľmi neobsahujú čiarový kód, čo vedie k ručnej identifikácii. Okrem toho tvrdí, že veľkí vydavatelia účtujú parížskym klientom účasť na nákladoch na prepravu stanovených medziodborovo, ktoré sú 0,75 FRF/kg (0,11 eura/kg), zatiaľ čo cena platená kuriérnou službou je 6,5 FRF/kg (0,99 eura/kg) za balíky používané pre diela pochádzajúce od malých distribútorov. Tento posledný uvedený údaj sa však môže týkať iba kategórie prepravné náklady na nákup a kuriérne služby, pre ktorú, ako uvidíme ďalej (bod 128), nemal byť použitý, aspoň čiastočne, žiadny násobiaci faktor, ako to vyplýva z listu francúzskych orgánov Komisii z 11. marca 2003.

117 Čo sa týka nákladov zaradených do rubriky „Obchodné služby: priama pracovná sila“, Komisia odôvodnila uplatnenie násobiaceho faktoru „tri“ v prílohe IV napadnutého rozhodnutia ťažším spracovaním malých objednávok na úrovni administratívy predaja. Komisia vysvetlila túto voľbu, pričom zdôraznila, že napríklad v prípade, keď existujú ťažkosti spojené s kódovaním objednávok, sú nevyhnutné dodatočné práce. Rovnako uviedla, že zaznamenanie objednávky je sprevádzané predbežnými vyhľadávaniami, a to pokiaľ ide o ISBN, katalóg vydavateľov, rôzne databázy, overenie, či dielo je (alebo nie je) k dispozícii, potvrdenie, že objednávka zodpovedá príslušnému vydavateľovi. V tejto súvislosti vysvetlila, že v prípade ťažkostí spojených s kvalitou

objednávky vznikajú dodatočné náklady. Doplnila, že ťažkosti sa objavujú častejšie pri malých objednávkach, keďže veľké kníhkupectvá, ktorých obrat dosiahnutý s CELF-om je významný, používajú všeobecne výkonné nástroje umožňujúce racionalizovať ich správu a najmä odovzdávať ďalej objednávky obsahujúce jasné identifikačné údaje. Naproti tomu malé kníhkupectvá podľa Komisie vždy nepoužívajú moderné prostriedky medzinárodného obchodu a ich objednávky sú niekedy ťažko dešifrovateľné a neúplné, čo predstavuje dodatočné náklady na spracovanie.

118 Pokiaľ ide o kategóriu celkových nákladov, obsahujúcich najmä náklady na telefón, ďalekopis, inkaso atď., príloha IV napadnutého rozhodnutia neumožňuje určiť, či náklady vzťahujúce sa na malé objednávky boli vypočítané na základe priemerných nákladov na predanú knihu, ako v prípade personálnych nákladov, na základe obratu uskutočneného v rámci malých objednávok, ako v prípade jednorazových nepriamych fixných nákladov, alebo na základe priemerných nákladov na vystavenú faktúru, ako v prípade všeobecných nákladov obsahujúcich náklady na kancelárske potreby. Z tejto prílohy okrem toho jasne vyplýva, že výsledok tejto operácie, bez ohľadu na spôsob jej vykonania, bol vynásobený koeficientom 2,5.

119 Komisia odôvodnila použitie vyššie uvedeného koeficientu v prílohe IV napadnutého rozhodnutia tým, že náklady spojené s telefónom sa menia na základe rôznych faktorov, najmä „odpovedí klientov“ a „vyhľadávania vydavateľov“. Doplnila, že tieto náklady sa týkali viacerých operácií vrátane príjmu objednávky z kníhkupectva, kódovania objednávky, zaznamenania objednávky a účtovníctva, ktorého úlohou je zaznamenávať všetky toky týkajúce sa opísaných operácií.

120 Je potrebné overiť, či za predpokladu, ako tvrdí žalobkyňa, že rozdeľovacie kľúče medzi malými objednávkami a ostatnými činnosťami CELF-u pre rôzne kategórie nákladov, ktoré nesie CELF, sú správne, je voľba týchto násobiacich koeficientov svojvoľná a či sa Komisia v každom prípade mala zdržať uplatnenia násobiacich koeficientov pre objednávky prenášané na diaľku.

121 Podľa vysvetlení poskytnutých Komisiou a žalobkyňou v ich spisoch a pri pojednávaní objednávka prenášaná na diaľku je taká, ktorá je doručená prostredníctvom elektronického prostriedku, čo uľahčuje jej ďalšie spracovanie v porovnaní s objednávkou na papierovom podklade, pričom posledná uvedená musí byť ďalej spracovávaná zamestnancom kvôli jej úprave v administratívnom systéme, ktorý je v súčasnosti informatizovaný.

122 Dôležitosť diaľkového prenosu objednávok bola zdôraznená počas prieskumného konania týkajúceho sa spornej pomoci. V prílohe listu Francúzskej republiky Komisii z 5. marca 1998, nazvanej „Odôvodnenie primeranosti podpory“, francúzske orgány uviedli, že neexistencia diaľkového prenosu spôsobuje nesporne zvýšené náklady pri spracovaní objednávky. Preto francúzske orgány tvrdia, že jednou z okolností odôvodňujúcich zvýšené náklady na spracovanie malých objednávok v porovnaní s inými objednávkami bola skutočnosť, že sú často adresované malým vydavateľom, u ktorých nie je možné použitie automatických postupov diaľkového prenosu. Francúzske orgány nakoniec uviedli, že diaľkový prenos umožňuje identifikáciu každého diela elektronickou čítačkou.

123 Ako tiež bolo uvedené (pozri body 114 až 119 vyššie) v prílohe IV napadnutého rozhodnutia a zvlášť v bodoch 2, 4 a 9 komentárov a vysvetlení, Komisia niekoľkokrát odôvodnila uplatnenie násobiacich koeficientov skutočnosťou, že malé objednávky často vyžadujú manuálne spracovanie, keďže príjem diel nie je automatický

alebo vyžaduje predbežné vyhľadávanie spojené s chýbajúcim kódovaním. Rovnako na odôvodnenie uplatnenia koeficientu na všeobecné náklady — telefón, ďalekopis a inkaso — sa Komisia dovolávala skutočnosti, že dodatočné operácie sú nevyhnutné na ich kódovanie.

124 Je zjavne nekoherentné tvrdiť, že neexistencia diaľkového prenosu je zdrojom zvýšených nákladov, a zároveň uplatňovať rovnaký násobiaci koeficient na objednávky, ktoré sú prenášané na diaľku, a objednávky, ktoré nie sú prenášané na diaľku.

125 Uplatnenie násobiaceho faktora na náklady spôsobené spracovaním malých objednávok v súvislosti s neexistenciou diaľkového prenosu by bolo prijateľné len vtedy, ak by bol diaľkový prenos rozšírený medzi malými objednávkami výrazne menej ako medzi ostatnými objednávkami. Takáto hypotéza vyplýva z prílohy listu Francúzskej republiky Komisii z 5. marca 1998, nazvanej „Odôvodnenie primeranosti podpory". Francúzske orgány totiž informovali Komisiu, že iba tretina malých objednávok bola prenášaná na diaľku, zatiaľ čo diaľkový prenos ostatných objednávok CELF-u je uskutočňovaný vo výške 58 %. Tieto čísla slúžili ako základ na analýzu nákladov na spracovanie malých objednávok uskutočnenú Komisiou.

126 Ako Komisia pripustila v napadnutom rozhodnutí (odôvodnenie č. 212), francúzske orgány v už citovanom liste z 5. marca 1998 zamenili údaje o percentuálnom podiele objednávok, ktoré sú prenášané na diaľku, a objednávok, ktoré nie sú prenášané na diaľku. Skutočné čísla pre malé objednávky boli dve tretiny objednávok, ktoré sú prenášané na diaľku, a jedna tretina objednávok, ktoré nie sú prenášané na diaľku. Je teda nutné konštatovať, že v roku 1994 bol diaľkový prenos výrazne rozšírenejší v rámci činnosti spracovania malých objednávok ako v ostatných činnostiach CELF-u, ako to francúzske orgány pripustili a oznámili Komisii listom z 11. marca 2003.

127 Komisia sa však v napadnutom rozhodnutí (odôvodnenie č. 212) domnievala, že chyba francúzskych orgánov, ktorú prevzala do svojich vlastných výpočtov, nespôsobila následky, ktoré by spochybňovali primeranosť spornej pomoci, keďže finančný dosah zámeny objednávok, ktoré sú prenášané na diaľku, a objednávok, ktoré nie sú prenášané na diaľku, predstavoval iba nízku sumu 0,24 eura na knihu. Tento záver prevzal vysvetlenia poskytnuté francúzskymi orgánmi v prílohe 1 listu Komisie z 11. marca 2003. Podľa týchto vysvetlení bola uvedenou zámenou dotknutá iba jedna kategória nákladov, a to náklady na kuriérne služby, pretože násobiaci koeficient bol neprávom uplatnený na náklady týkajúce sa malých objednávok.

128 Ako žalobkyňa tvrdila na pojednávaní, stanovisko Komisie spočívajúce jednak v prevzatí výpočtov poskytnutých francúzskymi orgánmi v liste z 5. marca 1998, ktoré v podstate vychádzali z predpokladu, že slabá úroveň diaľkového prenosu malých objednávok bola v značnej miere zodpovedná za zvýšené náklady na spracovanie týchto objednávok, a jednak v pripustení a prijatí stanoviska francúzskych orgánov uvedeného v liste z 11. marca 2003, podľa ktorého skutočnosť, že na diaľku boli prenášané dve tretiny malých objednávok namiesto jednej tretiny, mala iba zanedbateľný účinok na primeranosť spornej pomoci, je zjavne nekoherentné.

129 Stanovisko Komisie je tiež zjavne nesprávne. Ako totiž jasne vyplýva z prílohy IV napadnutého rozhodnutia, údajne slabá úroveň diaľkového prenosu malých objednávok, ako aj ťažkosti pri ich spracovaní, v zásade výrazne vyriešené vďaka diaľkovému prenosu, boli použité ako skutočnosti odôvodňujúce uplatnenie rôznych násobiacich koeficientov. Tvrdenie, podľa ktorého zámena percentuálnych podielov týkajúcich sa diaľkového prenosu malých objednávok hrala rolu, iba pokiaľ ide o náklady na kuriérne služby, preto nezodpovedá skutkovým okolnostiam.

130 Je potrebné dospieť k záveru, že Komisia sa dopustila zjavne nesprávneho posúdenia tým, že pri svojom počiatočnom odhade nákladov spojených so spracovaním

malých objednávok použila násobiace koeficienty, ktorých odôvodnenie je založené na dodatočných technických ťažkostiach pri spracovaní, ktoré môžu byť vyriešené vďaka diaľkovému prenosu. Tak to bolo, keď išlo o náklady na príjem diel, na priamu pracovnú silu v obchodných službách, na telefón, ďalekopis a inkaso. Vzhľadom na znenie odpovedí Komisie na písomné otázky Súdu prvého stupňa tak to bolo aj v prípade nákladov na kuriérne služby.

131 S cieľom overiť dopad, ktorý toto nesprávne posúdenie malo na skutočnosť, že Komisia neposúdila v napadnutom rozhodnutí spornú pomoc za nadmernú, Súd prvého stupňa požiadal Komisiu o poskytnutie výpočtu nákladov spojených s malými objednávkami bez násobiacich koeficientov.

132 Komisia na túto otázku neodpovedala uvedením presného čísla. Z jej odpovede však zjavne vyplýva, že bez týchto koeficientov by náklady spojené so spracovaním malých objednávok boli znížené o viac ako 635 000 FRF (96 805,13 eura), a to aj bez zohľadnenia iných kategórií nákladov, než sú kategórie, pre ktoré bol použitý koeficient „tri“.

133 Bez použitia násobiacich koeficientov by preto Komisia nemohla na základe číselných údajov, ktoré použila v prílohe IV napadnutého rozhodnutia, určiť, že pomoc prijatá CELF-om nemohla nadkompenzovať náklady vzniknuté spracúvaním malých objednávok. Bez použitia násobiacich koeficientov by totiž výsledok hospodárenia tejto činnosti bol kladný a vyšší než 600 000 FRF.

134 V každom prípade treba konštatovať, že aj keď Komisia mohla použiť násobiaci koeficient na kategórie nákladov citované v bode 130 vyššie, dopustila sa zjavne nesprávneho posúdenia tým, že použila tieto násobiace koeficienty aj na objednávky prenášané na diaľku, keďže tieto objednávky zjavne nenarážajú na ťažkosti, ktoré boli uplatnené ako hlavné odôvodnenia týchto násobiacich koeficientov.

135 V dôsledku toho je teda nutné konštatovať, že v každom prípade dve tretiny zvýšených nákladov vyplývajúce z použitia násobiacich koeficientov sú dôsledkom zjavne nesprávneho posúdenia.

136 Žalobkyňa preto dôvodne tvrdí, že Komisia nadhodnotila náklady spojené so spracovaním malých objednávok, ktoré skutočne nesie CELF a o ktorých sa predpokladalo, že sú striktne a proporcionálne kompenzované spornou pomocou.

137 Na základe uvedeného treba druhej časti tretieho žalobného dôvodu založenej na zjavne nesprávnom posúdení pri preskúmaní zlučiteľnosti spornej pomoci vyhovieť.

138 Preto bez toho, aby bolo nevyhnutné skúmať ďalšie tvrdenia a žalobné dôvody predložené žalobkyňou, treba článok 1 prvú vetu napadnutého rozhodnutia zrušiť.

O trovách

139 Podľa článku 87 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia nemala vo veci úspech, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania v súlade s návrhom žalobkyne.

140 Francúzska republika znáša svoje vlastné trovy konania podľa článku 87 ods. 4 prvého pododseku rokovacieho poriadku.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (tretia komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. **Posledná veta článku 1 rozhodnutia Komisie z 20. apríla 2004 o pomoci poskytnutej Francúzskom v prospech Družstva pre vývoz francúzskej knihy (CELF) sa zrušuje.**

2. **Komisia znáša svoje vlastné trovy konania a je povinná nahradiť trovy konania Société internationale de diffusion et d'édition SA (SIDE).**

3. **Francúzska republika znáša svoje vlastné trovy konania.**

Jaeger Tiili Tchipev

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 15. apríla 2008.

Tajomník Predseda

E. Coulon M. Jaeger